

Prohlášení předsedy tibetské exilové vlády k 61. výročí tibetského národního povstání proti čínské okupaci Tibetu

Dne 10. března 1959 byl svět svědkem historického povstaleckého hnutí vedeného tibetským lidem proti nezákonné invazi Číny a okupaci suverénního Tibetu. S pěstmi ve vzduchu křičeli: „Tibet patří Tibeťanům“.

Jeho Svatost, 14. tibetský dalajláma, ve své monografii *Moje země a můj lid*, popisuje 10. březen jako „den předurčený k tomu, aby byl ten nejvýznamnější, jaký kdy Lhasa zažila“. Pokračuje slovy: Cítil jsem se, jako bych stál mezi dvěma sopkami, z nichž každá by mohla kdykoli vybuchnout. Na jedné straně byl prudký, jednoznačný a jednomyslný protest mého lidu proti čínskému režimu, na druhé straně stála ozbrojená síla mocné a agresivní okupační armády.“

Číňané odpověděli na poklidné demonstrace brutální silou. Tehdejší indický generální rada ve Lhasě uvedl, že Čínská lidová osvobozená armáda použila „minomety, kulomety a všechny typy automatických zbraní“ na bezbranné Tibeťany.

Jsme tu společně jako jeden lid při 61. výročí toho dne, abychom vzdali hold těmto statečným dcerám a synům Tibetu a vzpomněli si na jejich oběti v našem boji za obnovení svobody a míru v Tibetu. Za posledních 60 let Tibeťané v Tibetu vytrvale bojují proti nelegální okupaci své země. Jaký je dnes život obyčejných Tibeťanů pod čínskou vládou?

Nedávno zveřejněná zpráva Freedom House Report 2020, už pátým rokem zařazuje Tibet na místo druhého nejméně svobodného regionu na světě, po Sýrii. Reportéři bez hranic ve svém Indexu svobody tisku ve světě za rok 2019 hlásili stále zpřisňující se kontrolu médií. Zpráva Human Rights Watch za rok 2020 zdůraznila hrozbu pro tibetský jazyk, protože Čína v Tibetu násilím prosazuje politicky motivované dvojjazyčné vzdělávání. Tyto skutečnosti svědčící o rostoucím a pokračujícím útlaku Tibeťanů odrážejí to, co nám Tibeťané uvnitř Tibetu sdělují o svých životech pod čínskou okupací prostřednictvím každodenních činů odporu proti režimu.

Od roku 2009 se upálilo 154 Tibeťanů. Poslední z nich je 24letý Jonten z obce Ngaba Meruma, který zemřel po sebeupálení 26. listopadu 2019.

V rozhovoru pro New York Times v roce 2015 Taši Wangčuk, aktivista na obranu tibetského jazyka, řekl: „Tolik Tibeťanů se upálilo. Teď jim rozumím, protože máme jen velmi málo způsobů, jak řešit problémy.“ Počátkem roku 2016 byl zatčen a odsouzen na pět let odnětí svobody (v r. 2018) za „podněcování k separatismu“. 27. ledna letošního roku téměř tisíc spisovatelů, lingvistů, překladatelů a jazykových aktivistů podepsalo otevřený dopis vydaný PEN America vyzývající k jeho okamžitému propuštění.

Podobně je Sonam Palden, 22letý mnich z kláštera Kirti, od září 2019 držen ve vazební věznici v izolaci. Palden byl obviněn, že se ve svém postu v aplikaci WeChat kriticky vyjádřil k čínské politice vůči tibetskému jazyku. Human Rights Watch potvrzuje, že čínština je Tibeťanům povinně vnučována už na úrovni předškolní docházky. V roce 2019 čínské úřady v Gologu povinně nařídily základním a středním školám, aby místo tibetštiny vyučovaly v čínštině. V Nagčenu úřady zakázaly tibetským dětem během školních prázdnin navštěvovat jazykové kurzy v kláštorech a označovaly je za „nelegální studium“.

Letos v listopadu bylo zatčeno sedm Tibeťanů za jejich pokojný protest v Seršulu ve východním Tibetu. Po protestu bylo 30 mnichů a laiků zadrženo pro podezření z vlastnictví „vyobrazení Jeho Svatosti dalajlámy“. Není známo, kde se v současnosti nalézá 45letý Wangčuk, který byl zadržen v Žikace kvůli obviněním ze sdílení knih Jeho Svatosti prostřednictvím WeChat.

Cílem nařízení č. 13, které vydala čínská vláda v listopadu 2019, je počínštit tibetský buddhismus a omezit náboženské instituce na drastická omezení. V loňském roce čínská vláda násilně vyhnala 7100 mnichů, mnišek a praktikujících buddhistů z buddhistického institutu Yačen Gar zatímco pokračovala jeho demolice. Mnoho z vystěhovaných bylo posláno do takzvaných „vlasteneckých převýchovných táborů“. Čínská komunistická strana nadále zakazuje všem tibetským stranickým kádrům v důchodu, aby se účastnili jakýchkoli náboženských činností.

Na třetím zasedání tzv. 11. lidového kongresu Tibetského autonomního regionu, které se konalo v lednu tohoto roku, byla přijata legislativa povinné „etnické jednoty“. Tento zákon, který vstoupí v platnost v květnu, formálně legalizuje manželství, dotace pro čínské migranty a další podobné pokusy počínštit tibetskou identitu. Počínšťování není řešením, ale problémem.

Nejnovější zprávy o dohodě o vydávání podepsané v utajení mezi Nepálem a Čínou během loňské návštěvy čínského prezidenta Si Ťin-pchinga a podobná hospodářská smlouva podepsaná mezi Čínou a Myanmarem, jejíž součástí je dopis uznávající Tibet spolu se Sin-ťiangem a Tchaj-wanem jako „neodcizitelné části Číny“, jsou příklady, jak Čína agresivně zneužívá svůj ekonomický vliv k prosazování politické agendy.

Proto je velice důležité, že mezinárodní společenství chápe a uznává náš boj. Děkujeme našim příznivcům za to, že nadále stojí za tibetským lidem, a děkujeme mezinárodním organizacím za podporu pravdy našeho boje tím, že každoročně poskytují faktické, byť alarmující zprávy o Tibetu.

Dne 28. ledna letošního roku došlo k významné události, když byl Sněmovnou reprezentantů Spojených států schválen Zákon o podpoře a politice vůči Tibetu (HR 4331), který posílil podporu USA Tibetu. Při této příležitosti bych jménem všech Tibeťanů rád poděkoval Nancy Pelosiové, předsedkyni Sněmovny reprezentantů, členům Sněmovny reprezentantů Jamesi Patrickovi McGovernovi (D), Christopheru Henrymu Smithovi (R) a všem členům Kongresu, kteří pomáhali a podporovali přijetí tohoto zákona. Doufáme, že tento zákon bude přijat také v Senátu a děkujeme senátorům Marcu Rubiovi (R) a Benu Cardinovi (D) za jejich vedení.

V říjnu 2019, během své oficiální návštěvy Dharamsaly, velvyslanec Samuel Dale Brownback zopakoval americkou podporu Jeho Svatosti a tibetskému lidu. Velvyslanec Brownback se tak stal jedním z nejvyšších vládních úředníků Spojených států, který navštívil sídlo Ústřední tibetské správy a Dharamsalu. Vyzval Čínu k okamžitému propuštění 11. pančhenlamy, který byl unesen a již 25 let je nezvěstný. Velvyslanec rovněž podpořil usnesení o reinkarnaci přijaté na 8. mezinárodní konferenci skupin na podporu Tibetu a na 3. zvláštní valné hromadě konané v loňském roce. 14. Tibetská náboženská konference rovněž uvedla, že Jeho Svatost dalajláma je jedinou autoritou, pokud jde o jeho reinkarnaci.

Nizozemská a belgická vláda také jasně vyjádřily své postoje. Belgická vláda uvedla, že o reinkarnaci dalajlámy rozhodne tibetské náboženské společenství bez vměšování ze strany světských autorit.

Během modliteb za dlouhý život Jeho Svatosti, vedených Ústřední tibetskou správou (CTA), jichž se dne 17. května 2019 zúčastnili Tibeťané z celého světa, Jeho Svatost znovu potvrdila, že bude žít déle než 110 let. I když není dost slov k vyjádření naší nesmírné vděčnosti Jeho Svatosti, chtěli bychom věnovat rok 2020 díkům Jeho Svatosti, oslavě jeho odkazu a čtyř závazků. Rádi bychom vyzvali Tibeťany a přátele po celém světě, aby zorganizovali aktivity dle svých možností, s cílem obeznámit svět s životem a prací Jeho Svatosti.

Vítáme nedávné oznámení vysoké komisařky OSN pro lidská práva, Michelle Bacheletové navštívit letos Sin-ťiang. Důrazně ji však žádáme, aby navštívila rovněž Tibet a naléhala na Čínu, aby jí zabezpečila neomezený přístup, který by jí umožnil sledovat zhoršující se podmínky v oblasti lidských práv v Tibetu. Pod osvíceným vedením Jeho Svatosti a Ústřední tibetské správy (CTA) jsme se stali jednou z nejúspěšnějších a nejúčinnějších uprchlických komunit na světě. Drží-li se čínská vláda naděje, že tibetská otázka postupně ztratí svou dynamiku, rádi bychom vyslali jasný signál, že vydržíme. Neústupná odvaha Tibeťanů uvnitř Tibetu bude i nadále inspirací pro nás v

exilu, abychom posílili náš závazek. Mír v Tibetu lze obnovit pouze prostřednictvím politiky střední cesty. Čínská vláda proto musí obnovit dialog s vyslanci Jeho Svatosti.

Tibeťané v exilu, kteří představují skutečného ducha jednoty tří provincií Tibetu, společnými silami bojují za dosažení nadějí Tibeťanů uvnitř Tibetu. Ti z nás, kteří žijí ve svobodě, mají odpovědnost za střežení zájmu všech našich lidí a za vedení tibetské věci kupředu.

Současná epidemie COVID-19 představuje celosvětovou krizi v oblasti veřejného zdraví, která vybízí všechny k přijetí preventivních opatření. Modlíme se za všechny země a jednotlivce zasažené touto epidemií. Předpokládá se, že uvnitř Tibetu je více než 100 případů koronaviru. Vzhledem k nedostatku svobody slova a transparentnosti v Číně však tyto údaje dosud nebyly potvrzeny. Vyjadřujeme svůj nehlubší soucit Tibeťanům zasaženým touto nemocí a modlíme se, aby byl koronavirus zastaven.

Tibetská exilová vláda (kašag) by ráda využila této příležitosti a vyjádřila své hluboké uznání velkému národu a lidu Indie, organizacím na podporu Tibetu po celém světě a jejich vládám, poslancům parlamentů, jednotlivcům a organizacím, které podporují spravedlivou věc Tibetu a vyjadřují solidaritu s tibetským lidem v této kritické době. Chtěl bych poděkovat poslancům Evropského parlamentu za založení Tibetské zájmové skupiny (Tibet Interest Group) v nedávno zvoleném Evropském parlamentu. Vyzývám vás všechny, abyste byli s námi až do dne, kdy v Tibetu zvítězí lidská práva a spravedlnost.

Závěrem se modlím za zdravý a dlouhý život našeho nejuznávanějšího vůdce, Jeho Svatosti, velkého 14. dalajlámy. V březnu 1959 byl nucen uprchnout za mimořádně obtížných okolností. Modlím se, aby se Jeho Svatost brzy vrátila domů, kde se Tibeťané uvnitř i vně Tibetu opět sejdou a základní svobody budou obnoveny.

Ať žije Tibet! (Böd gjallo!)

Předseda tibetské exilové vlády

10. března 2020

Poznámka: Toto je překlad tibetského prohlášení. V případě jakýchkoli nesrovnalostí, prosím, považujte tibetskou verzi za konečnou a platnou.